

But these problems unfortunately did not get enough attention yet in sew on sciences and more worsened every day. It is therefore necessary to study and constantly search the urgent decisions of this problem for maintainances mentality of ukrainians.

*В. В. Гулай, доктор політичних наук, професор,
Національний університет «Львівська політехніка»*

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНЕ ПІДГРУНТЯ ТА АКТУАЛЬНІ ПОЛІТИКО-ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ МЕНТАЛЬНОЇ АМБІВАЛЕНТНОСТІ НАСЕЛЕННЯ СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ (НА ПРИКЛАДІ ГАЛИЧИНИ)

Як вихідне поняття можемо прийняти розуміння ментальності як соціо-психологічного феномену, який характеризує етнічні спільноти і окремих представників етносу і визначає специфіку сприйняття та інтерпретації певною етнічною групою оточуючого світу, а також способи і форми практичного відношення її до природного і соціального середовища. Ментальні характеристики продукуються лише і тільки етнічними спільнотами; будь-які інші соціальні об'єднання людей ментальних ознак не формують, хоча й впливають на форми і способи їх прояву [7, с. 16].

Ментальність соціуму, передовсім, розкривається через систему його смислоутворення, яка базується на існуючих у конкретній спільноті знаннях та віруваннях, а відтак, і характерних для представників конкретного суспільства переконаннях, прагненнях, соціо-психологічних еталонах, інтенціях та інших соціальних установах [2, с. 18].

Політика колишнього СРСР мала різний успіх у різних регіонах України, що призводило до посилення регіоналізації суспільства. Регіон більше впливав на погляди його мешканців, а регіональна влада стала сприйматися як частина з усіма ознаками цілого. Це призводило до ослаблення ідентифікації громадян з державою. З метою полегшення нав'язування владного порядку радянська влада нищила національні ознаки, що призводило до маргіналізації суспільства, а в сукупності – до сприйняття влади як насильства, недовіри до неї, уявлення про цілковиту марність будь-якої соціальної активності та очікування «месії» – рятівника країни [8, с. 8–9].

Політика якнайшвидшого усунення регіональних особливостей у суспільно-політичній і духовній сферах новоутворених західних областей УРСР, в тому числі, умовно кажучи, галицьких – Львівської (разом із Дрогобицькою), Івано-Франківської та Тернопільської, як слушно наголошує О. Докаш, супроводжувалася адмініструванням і репресіями. Несприйняття, протистояння визначали взаємовідносини традиційних та привнесених соціальних інститутів, проявів національного життя, духовних цінностей [3, с. 303–304].

Регіоналізація продовжує й надалі впливати на національний характер і ментальність народу. Цей чинник позначається на способах і формах соціальної діяльності, економічної та політичної творчості, духовно-культурних, ритуальних, традиційних видів активності, формуючи в такий спосіб стійкі характеристики менталітету народу та його окремих частин [5, с. 619–621].

Однією із найпоширеніших спільних характеристики ментальності населення Галичини є його традиційність у своїх основних соціально-побутових, етнонаціональних та релігійно-конфесійних проявах. Політичні традиції мають низку специфічних ознак, до яких належать такі особливості політичних традицій, як їх безпосередній зв'язок з політичними інтересами, здійсненням владних повноважень. Іншими особливостями політичних традицій є їх значний суб'єктивізм, а відтак, велика вибірковість, багатовекторність, зумовлена складною структурою політичної системи, різноманітністю політичного життя [4, с. 5].

Реалізація політичних інтересів може вилитися у боротьбу політичних сил та соціальних суб'єктів. Політична боротьба є однією з можливих форм політичної взаємодії, яка є засобом розв'язання суперечностей політичних інтересів. Лише держава покликана врегульовувати політичну боротьбу та забезпечувати такі результати, які в найбільшій мірі узгоджуються з інтересами підтримки та розвитку наявної соціальної цілісності [6, с. 10–11].

Існування регіональних політичних особливостей у Галичині викликане роз'єднаністю частин України в минулому і носить ситуативний характер в умовах політичної нестабільності. Автономістські ідеї в краї базуються на емоційних факторах, їх відстоює вузький прошарок інтелігенції, який не виражає інтереси широких кіл громадськості [1, с. 786–787].

Звертаючись до новітнього громадсько-політичного досвіду «галицького автономізму» як спроби позиціонування чи радше конструювання подвійної ментальності українець/галичанин (Україна/Галичина), варто згадати діяльність низки громадських та політичних структур. Так, щодо «Європейської Галицької Асамблеї» (ЄГА) однозначно закріпилось реноме організації, тісно пов'язаної із «Українським вибором» В. Медведчука, яка фактично не проводить активної діяльності. На противагу їй «Українська Галицька Асамблея»

(УГА) досить активна не тільки в Інтернет-просторі, але й у практичній суспільно-політичній площині, нерідко виступаючи у партнерстві із Українською Галицькою партією (УГП) (за аналогією до діяльності громадської організації «Об'єднання “Самопоміч”» та політичної партії «Об'єднання “Самопоміч”»). Що ж до УГП, то її результат на місцевих виборах 2015 р. виявився більш, ніж скромним, а найбільшим успіхом стало формування фракції із 4 депутатів у Львівській міській раді (всього – 64 депутати). Одним із пріоритетних напрямів діяльності УГП продовжує залишатися розробка історичної політики. Досвід суспільно-політичної діяльності громадської організації «Українська Галицька Асамблея» та політичної партії «Українська Галицька партія» переконливо довів, що на сьогоднішньому етапі українського державотворення проблема галицького автономізму / галицького сепаратизму є цілком надуманою та має виразне маніпулятивно-пропагандистське навантаження у реалізації стратегії «гібридної війни» Російської Федерації проти України.

Одночасно хочемо наголосити, що таке ж спрямування має акцентуалізація проблеми політико-правової ідентифікації певної частини мешканців Галичини із сучасною Польською державою через отримання «карт поляка» та довготривалих дозволів на проживання. Вказане явище, на нашу думку, є не стільки виявом ментально-ідентифікаційної амбівалентності окремих мешканців Галичини із польським корінням, що в традиційно поліетнічному та поліконфесійному регіоні є цілком природним та очевидним, скільки має соціально-економічну основу як реакцію на політику правлячого політичного класу, котрому не вдалося реалізувати соціально-економічні прагнення галичан, які відіграли найактивнішу роль в українському державотворенні кінця 80-х – початку 90-х рр. ХХ ст. На відміну від сусідніх Закарпатської та Чернівецької областей, де наявність десятків тисяч відповідно угорських та румунських паспортів за зовнішньої інспірації може стати реальною загрозою територіальній цілісності України, сценарій приєднання Галичини до Польщі, виходячи із тих чи інших форм політико-правової ідентифікації окремих її мешканців, є виключно проявом девіантної політичної уяви російських шовіністичних кіл та окремих польських ультраправих політичних середовищ, котрі перебувають під контролем таких одіозних постатей, як помічник президента Росії В. Путіна В. Сурков чи так званий «православний» олігарх К. Малофєєв.

Одночасно не можемо не вказати на те, що істотної шкоди реалізації європейського цивілізаційного вибору України завдають інформаційні кампанії на кшталт «смітцевої проблеми/історії/блокади» Львова. Впродовж останнього десятиріччя Львову вдалося адаптувати свою традиційну європейськість

до нових політико-культурних реалій та впевнено утвердитись як найбільш європоцентричне місто нашої країни не тільки в уявленнях численних закордонних туристів, але й серед тих чи інших груп інтересів в країнах, які підтримують Україну в неоголошеній «гібридній війні» з боку Росії. Цілком очевидні мотиви усунення міського голови Львова та лідера політичної партії «Об'єднання “Самопоміч”» А. Садового із, так би мовити, вищої ліги українського політикуму напередодні президентських виборів 2019 р. через спекуляцію на проблемі збору й глибокої переробки твердих побутових відходів, що є очевидною для більшості великих міст України, завдали виразного десонансного удару по актуальних проявах ментальності більшості львів'ян та прогнозовано призведуть до відповідної електоральної оцінки ініціаторів «сміттєзації» європейського іміджу Львова, що може стати предметом подальшого дослідження.

ЛІТЕРАТУРА

1. Адамович С. В. Соборність та регіональний розвиток у суспільно-політичному житті незалежної України / С. В. Адамович. – Івано-Франківськ : Місто НВ, 2009. – 884 с.
2. Бричко В. І. Соціополітичний ракурс української ментальності : монографія / В. І. Бричко. – К. : Вид-во «ПВП «Інтерсервіс», 2012. – 248 с.
3. Докаш О. Ю. Політико-культурна трансформація західних областей України під впливом радянської ідеології (1930–1950-ті роки) : монографія / О. Ю. Докаш. – Чернівці : Місто, 2016. – 384 с.
4. Кальцева С. І. Системний аналіз традицій у політичному процесі : автореф. дис. ... канд. політ. наук : 23.00.02 / Світлана Іванівна Кальцева ; Одес. нац. юрид. акад. – Одеса, 2004. – 17 с.
5. Політологічний енциклопедичний словник / уклад.: [Л. М. Герасіна, В. Л. Погрібна, І. О. Поліщук та ін.] ; за ред. М. П. Требіна. – Х. : Право, 2015. – 816 с.
6. Радченко Л. М. Політичні інтереси: об'єктивно-суб'єктивна детермінація і механізми реалізації : автореф. дис. ... канд. політ. наук : 23.00.01 / Леся Миколаївна Радченко ; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – К., 2009. – 16 с.
7. Старовойт І. С. Західноєвропейська та українська ментальності: збіг і своєрідності. Філософсько-історичний аналіз : автореф. дис. ... д-ра філос. наук : 09.00.03 / Іван Сергійович Старовойт ; Ін-т філософії Нац. акад. наук України. – К., 1997. – 31 с.
8. Терент'єва О. Л. Ментальність як чинник розвитку державотворення в Україні : автореф. дис. ... канд. наук з держ. управління / Ольга Леонідівна Терент'єва ; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України, Харків. регіон. ін-т держ. упр. – Х., 2010. – 20 с.